

Pornogebruik: de samenhang met verlangens en gedrag

Hanneke de Graaf, Gerrit Woering

Rutgers Nisso Groep, Utrecht

Samenvatting

Pornografische films vertonen doorgaans orale seks (meestal pijpen), geslachtsgemeenschap, anale seks en ejaculatie in het gezicht van de vrouw. Er is weinig tijd voor voorspel, zoenen en strelen. Als deze gedragingen worden overgenomen in heteroseksuele interacties, veronderstellen we dat de interactie vooral voor vrouwen minder prettig wordt. Om na te gaan of deze zorgen terecht zijn, werd een online vragenlijst met vragen over pornogebruik, (aantrekkelijkheid van) seksueel gedrag, grensoverschrijding en seksuele problemen voorgelegd aan 702 mannen en 652 vrouwen tussen de 15 en 89 jaar. Tussen pornogebruik en 'pornotypisch' seksueel gedrag (pijpen, anale seks, klaarkomen in het gezicht) worden zowel bij mannen als vrouwen verbanden gevonden, die volledig zijn toe te schrijven aan het verband tussen porno en een positieve beoordeling van dergelijk gedrag. Klaarkomen, pijn en grensoverschrijding hangen niet samen met eigen pornogebruik, maar vrouwen die weten dat de partner naar porno kijkt geven wel relatief vaak aan dat ze het voorspel te kort vinden en wel eens pijn hebben bij seks. Nader onderzoek onder een jongere steekproef met een longitudinaal of experimenteel design is wenselijk.

Communicatiewetenschappelijk onderzoek naar de invloed van media gaat er vanuit dat mensen voorbeelden uit de media overnemen in hun houding en gedrag via sociaal leren of cultivatieprocessen (zie ook het artikel van Nikken in dit nummer). De cultivatietheorie gaat ervan uit dat denkbeelden die veel voorkomen in de media, de verwachtingen over de realiteit van de kijker sturen (Gerbner et al., 2002). De kijker past zijn gedrag dan aan die verwachtingen aan. Volgens deze theorie zouden mensen die naar porno kijken, gedrag dat veelvuldig voorkomt in porno over kunnen nemen, omdat ze denken dat dit zo hoort.

De sociale leertheorie gaat ervan uit dat mensen leren door zich te spiegelen aan rolmodellen (Bandura, 1978). Het gaat daarbij om aangeleerde gedragingen of houdingen. Hierbij is van belang dat het gedrag of de houding van het rolmodel in de media als positief voorbeeld wordt gesteld. Het gedrag moet als het ware 'beloond' worden, bijvoorbeeld doordat het duidelijk

als prettig wordt ervaren of aanzien geniet. Volgens deze theorie zou gedrag dat veelvuldig voorkomt in porno overgenomen kunnen worden door de liefhebbers van dit genre, omdat deze mensen denken dat dit gedrag prettig is of gewaardeerd wordt.

Deze theorieën doen vermoeden dat mensen die veelvuldig naar porno kijken, pornotypische gedragingen toepassen in de eigen seksuele interacties. Enkele Amerikaanse studies laten inderdaad zien dat pornogebruikers meer pornotypisch gedrag vertonen (Lewin et al., 1998; Forsberg, 2006). In de meest gangbare porno is vooral aandacht voor pijpen, geslachtsgemeenschap en anale seks, en wordt weinig tijd besteed aan voorspel, zoenen en strelen. Tegenwoordig eindigen veel pornofilms met ejaculatie in het gezicht van de vrouw. Er is vooral aandacht voor het opwekken van het mannelijke orgasme en mannen hebben doorgaans de dominante rol. Soms komt direct vrouwonvriendelijk gedrag voor, bijvoorbeeld in de vorm van het uitschelden van de vrouw of hardhandig gedrag.

Het overnemen van dergelijke pornotypische gedragingen zou seksuele interacties vooral voor vrouwen minder prettig kunnen maken. Mannen zouden dan bijvoorbeeld vaker over de grenzen van hun sekspartner heen gaan, vrouwen vaker over de eigen grenzen heen laten gaan. Eerder onderzoek geeft hiervoor wel aanwijzingen. Mannen met een seksueel gewelddadige

---

Drs. Hanneke de Graaf en M.Sc. Gerrit Woering
Rutgers Nisso Groep, Postbus 9022, 3506 GA Utrecht
T: 030-2304010
F: 030-2342458
E: h.degraaf@rng.nl

Ontvangen: 6 april 2009 ; Geaccepteerd : 14 mei 2009.

dispositie hebben een voorkeur voor bepaalde vormen van porno, die vervolgens het gewelddadige gedrag activeren (Malamuth, Addison & Koss, 2000). Vrouwen geven aan meer druk te ervaren om seksuele handelingen te verrichten, als hun partner die online ziet (Albright, 2008). Ook is het zien van seksueel expliciet materiaal op internet gerelateerd aan een meer recreatieve houding ten opzichte van seks, waarbij het verkrijgen van fysiek genot belangrijker is dan relationele aspecten. Omdat mannen meer porno kijken, is dit bij mannen vaker het geval dan bij vrouwen (Peter & Valkenburg, 2006).

In de media (in het programma "Geloof, seks en (wan)hoop") worden vanuit de beroepspraktijk vermoedens geuit, die tot op heden nauwelijks zijn onderzocht. 'Pornotypisch' gedrag zou bijvoorbeeld samenhangen met pijnklachten bij vrouwen, doordat er te weinig tijd wordt besteed aan voorspel en vrouwen daardoor niet voldoende vochtig zijn op het moment van penetratie. Mogelijk faken vrouwen die vaker porno zien vaker een orgasme, omdat ze willen voldoen aan het beeld van de vrouwen in pornofilms die vaak veelvuldig een orgasme lijken te bereiken. In elk geval lijkt dit de kwaliteit van het seksleven niet ten goede. Zijn al deze zorgen terecht? Dit onderzoek gaat in op de volgende vraagstellingen:

1. Is er een samenhang tussen pornogebruik en de mate waarin 'pornotypisch' gedrag voorkomt in heteroseksuele interacties?
2. Indien er een samenhang gevonden wordt, kan deze dan verklaard worden vanuit de samenhang tussen pornogebruik en de mate waarin men 'pornotypisch' gedrag aantrekkelijk vindt?
3. Is er een samenhang tussen pornogebruik en de kwaliteit van seksuele interacties (voorspel, orgasme, grensoverschrijding, seksuele problemen)?

Methode

Steekproef

De vragenlijst werd volledig ingevuld door 702 mannen en 652 vrouwen tussen de 15 en 89 jaar ($M = 35,2$, $SD = 14,0$). De verhouding niet-westerse allochtoon Nederlanders en autochtone Nederlanders was redelijk conform de Nederlandse populatie (7,6% niet westers allochtoon in het onderzoek tegenover 10,5% in de gehele Nederlandse populatie; CBS, 2009). De steekproef was wel relatief hoog opgeleid: 66% van de deelnemers had een hbo of universitaire opleiding afgerond.

Meetinstrumenten

De volgende constructen werden in de analyses meegenomen:

Pornoconsumptie

Pornoconsumptie is gemeten met vier items. Respondenten werd gevraagd hoe vaak ze in de afgelopen 6 maanden een seksblaadje of pornoboekje bekeken, porno op video/dvd of televisie bekeken, porno op internet of de computer bekeken en porno in de bioscoop bekeken. Antwoordcategorieën liepen van 0 (nooit) tot 5 (dagelijks). Voor de analyses werd een gemiddelde schaalscore gebruikt. Bekend pornogebruik van de partner is nagegaan door aan de mensen met een vaste partner te vragen 'Kijkt uw partner wel eens (alleen) naar porno?'. Antwoordcategorieën zijn gedichotomiseerd in 0 (nee of onbekend) en 1 (ja).

Seksueel gedrag

Aan de respondenten met seksuele ervaring in het afgelopen half jaar zijn negen vormen van seks voorgelegd, met de vraag op een 5-puntsschaal aan te geven hoe vaak dergelijke handelingen voorkwamen in het seksleven van het afgelopen half jaar (0 = nooit; 5 = heel vaak). Zowel pornotypische (pijpen, anale seks, klaarkomen in het gezicht van de vrouw, seks met meerdere partners) als niet-pornotypische vormen van seks (strelen, vingeren) werden nagevraagd. Voor sommige analyses werden deze items los gebruikt en gedichotomiseerd, voor andere analyses werd de gemiddelde schaalscore gebruikt (Cronbach's $\alpha = .72$).

Aantrekkelijkheid van seksueel gedrag

Aan de respondenten die ooit seks hebben gehad, werden dezelfde vormen van seks nogmaals voorgelegd, ditmaal met de vraag op een 5-puntsschaal aan te geven hoe prettig men deze vormen van seks vindt of hoe prettig ze lijken (0 = zeer onprettig; 5 = zeer prettig). Voor sommige analyses werden deze items los gebruikt en gedichotomiseerd, voor andere analyses werd de gemiddelde schaalscore gebruikt (Cronbach's $\alpha = .76$).

Kwaliteit van de seks

Met betrekking tot kwaliteit van de seks werden 4 vragen gesteld. Twee hadden betrekking op het orgasme: 'Krijg je een orgasme als je seks hebt met een partner?' en 'Fake je wel eens een orgasme?'. Eén vraag had betrekking op pijn bij het vrijen: 'Heb je tijdens of na de seks wel eens pijn aan je penis of in je vagina?'. Deze drie vragen konden beantwoord worden op een 5-puntsschaal (1 = nooit, 5 = altijd/heel vaak). Daarnaast werd de respondenten gevraagd op een 5-puntsschaal aan te geven hoe tevreden ze zijn met de kwaliteit van de seks (1 = zeer ontevreden, 5 = zeer tevreden).

Grensoverschrijding

Grensoverschrijdend gedrag werd gemeten met een aangepaste schaal uit een onderzoek van Vanwesenbeeck, Bekker en Van Lenning (1999), bestaande uit 14 items op een 5-puntsschaal (1 = niet; 5 = zeer). Op basis van een factoranalyse werd de schaal verdeeld in 3 subschalen: druk uitoefenen (bijvoorbeeld 'Ik zet de ander onder druk om toe te geven aan mijn wensen'; 3 items, Cronbach's $\alpha = .65$), verleiden (bijvoorbeeld 'Ik gebruik al mijn charme om de ander te beïnvloeden'; 3 items, Cronbach's $\alpha = .68$) en grenzen aangeven (bijvoorbeeld: 'Als ik iets niet fijn vind, zeg ik dat meteen'; 8 items, Cronbach's $\alpha = .71$).

Procedure

Respondenten werden geworven via een oproep op de website van de IKON. De oproep werd gekoppeld aan een televisieprogramma over de seksuele moraal van Nederland. Op de website werd kenbaar gemaakt dat men een 'sekstest' kon doen. Er was een schaal in de vragenlijst opgenomen waarmee iemands 'liefdesstijl' (een verkorte versie van de *Love Attitude Scale (LAS)* van Hendrick & Hendrick, 1986) berekend kon worden. Deze was voornamelijk bedoeld om het aantrekkelijker te maken voor mensen om de vragenlijst in te vullen. De vragenlijst kon uitsluitend digitaal worden ingevuld.

Statistische analyses

Allereerst werd gekeken naar verschillen tussen mannen en vrouwen op seksueel gedrag en de mate waarin verschillende vormen van seksueel gedrag aantrekkelijk worden gevonden. Daarna werd gekeken of pornogebruik voor mannen en vrouwen apart samenhangt met seksueel gedrag en of bepaalde vormen van seksueel gedrag aantrekkelijk worden gevonden. Voor deze analyses werd gebruik gemaakt van de Pearson's product-moment correlatie. Vervolgens werd met behulp van lineaire regressie (Sobel's test) nagegaan of het verband tussen pornogebruik en pornotypisch sek-

sueel gedrag (schaalscore) blijft bestaan na controle voor de mate waarin verschillende vormen van seksueel gedrag aantrekkelijk worden gevonden (schaalscore).

Samenhangen tussen pornogebruik enerzijds en orgasmiciteit, pijn bij het vrijen, seksuele satisfactie, dwingen, verleiden en grenzen aangeven anderzijds werden nagegaan met Pearson's product-moment correlatie. Verbanden met bekend pornogebruik van de partner werden getoetst met χ^2 . Door de veelheid aan toetsen die werden gebruikt is er sprake van kanskapitalisatie. Om hiervoor te corrigeren is een significantieniveau gehanteerd van 0.01.

Resultaten

In het afgelopen half jaar keek 86% van de mannen en 48% van de vrouwen minstens een enkele keer naar één of andere vorm van porno. Dat is iets meer dan in de landelijke populatie (respectievelijk 81% en 40%; Bakker & Vanwesenbeeck, 2006)). Tabel 1 laat zien dat mannen en vrouwen nauwelijks van elkaar verschillen in de vormen van seksueel gedrag die tijdens seksuele interacties voorkomen. Alleen pijpen wordt door meer vrouwen dan mannen gerapporteerd.

Tabel 2 toont verschillen tussen mannen en vrouwen met betrekking tot de vormen van seks die zij prettig vinden, of die hen prettig lijken. Hierin verschillen mannen en vrouwen wel van elkaar. Mannen geven vaker dan vrouwen aan dat zij aftrekken, pijpen, anale seks, klaarkomen in het gezicht en seks met meerdere mensen aantrekkelijk vinden. Dit zijn ook vormen van seks die meer voorkomen in pornofilms ('pornotypisch gedrag').

Tabel 3 laat zien dat mannen en vrouwen die vaker porno kijken, vaker 'pornotypische' vormen van seks vertonen, zoals pijpen, anale seks, klaarkomen in het gezicht en seks met meerdere partners, dan mannen en vrouwen die in het afgelopen half jaar minder vaak porno keken. Bij vrouwen worden alleen samenhangen gevonden met deze vier vormen van seksueel ge-

Tabel 1. Seksueel gedrag in het afgelopen half jaar (%)

	Mannen	Vrouwen	χ^2
strelen	99	99	-
geslachtsgemeenschap	95	94	1.196
vingeren	95	96	.021
aftrekken	88	89	.276
pijpen	76	84	10.509 **
beffen	83	87	2.039
anale seks	25	26	.452
ejaculatie in gezicht	20	18	.731
trio	6	4	1.578
n	548	526	

** $p < .01$; *** $p < .001$; - = celfrequentie is kleiner dan 5. De χ^2 -toets geldt niet.

Tabel 2. Aantrekkelijkheid van verschillende vormen van seksueel gedrag (%)

	Mannen	Vrouwen	Chi ²
strelen	97	98	1.570
geslachtsgemeenschap	96	96	.236
vingeren	87	87	.000
afrekken	81	65	42.062 ***
pijpen	85	59	101.444 ***
beffen	81	79	.592
anale seks	31	14	51.691 ***
Ejaculatie in gezicht	25	8	66.166 ***
Trio	34	14	63.624 ***
n	639	606	

** $p < .01$; *** $p < .001$; - = celfrequentie is kleiner dan 5. De Chi²-toets geldt niet.

Tabel 3. Verband tussen pornogebruik en seksueel gedrag (Pearson's r)

	Mannen	Vrouwen
strelen	-.02	.05
geslachtsgemeenschap	.03	.03
vingeren	.05	.08
afrekken	.17 ***	.08
pijpen	.20 ***	.19 ***
beffen	.09	.09
anale seks	.22 ***	.23 ***
klaarkomen in gezicht	.26 ***	.28 ***
trio	.18 ***	.23 ***
n	548	526

*** $p < .001$

Tabel 4. Verband tussen pornogebruik en aantrekkelijkheid van seksueel gedrag (Pearson's r)

	Mannen	Vrouwen
strelen	-.08	-.18 ***
geslachtsgemeenschap	-.06	.01
vingeren	.05	-.04
afrekken	.06	.06
pijpen	.12 **	.11 **
beffen	.01	-.01
anale seks	.24 ***	.17 ***
klaarkomen in gezicht	.25 ***	.20 ***
trio	.23 ***	.12 **
n	639	605

** $p < .01$; *** $p < .001$

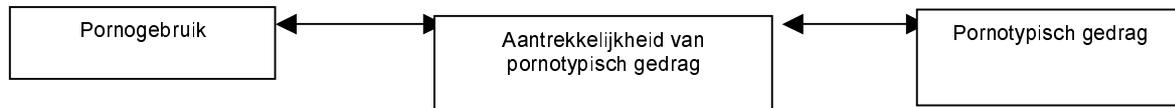
drag, bij mannen ook met aftrekken.

Tabel 4 toont dat er verbanden bestaan tussen pornogebruik en de mate waarin 'pornotypisch' gedrag aantrekkelijk wordt gevonden. Zowel mannen als vrouwen geven vaker aan dat ze pijpen, anale seks, klaarkomen in het gezicht en seks met meerdere partners aantrekkelijk vinden, wanneer ze vaker porno hebben gekeken in het afgelopen half jaar. Vrouwen geven daarnaast vaker aan dat ze strelen niet echt aantrekkelijk vinden seks, naarmate ze vaker porno gebruiken.

Er worden dus verbanden gevonden tussen pornogebruik enerzijds en 'pornotypisch' gedrag en de mate waarin men dit prettig vindt of lijkt anderzijds. Pornotypisch gedrag en de mate waarin dit aantrekkelijk wordt gevonden hangen ook nog eens samen met el-

kaar ($r = .53, p < .001$). De vraag rijst nu of het mogelijk is dat het verband tussen pornogebruik en 'pornotypisch gedrag' een indirect verband is, lopend via de mate waarin deze vormen van gedrag prettig worden gevonden. Dat blijkt inderdaad zo te zijn: in de lineaire regressie valt het verband tussen pornogebruik en 'pornotypisch' gedrag weg, na controle voor de mate waarin men dergelijk gedrag aantrekkelijk vindt ($Z = 8,973, p < .001$). Een model voor deze verbanden zou er zo uit kunnen zien als in onderstaand figuur 1. De dubbele pijltjes geven aan dat de richting van de verbanden niet duidelijk is. Het is mogelijk dat pornogebruik de mate waarin pornotypisch gedrag aantrekkelijk wordt gevonden vergroot, en dat dit daardoor meer vertoond wordt. Het is echter ook mogelijk dat

Figuur 1. Model van de mogelijke samenhang tussen pornogebruik, aantrekkelijkheid van pornotypisch gedrag en het vertonen van pornotypisch gedrag.

het aantrekkelijk vinden van pornotypisch gedrag zorgt voor meer pornogebruik én meer pornotypisch gedrag.

Tabel 5 laat verbanden zien tussen pornogebruik en de kwaliteit van seksuele interacties van mannen en vrouwen. Er worden nauwelijks verbanden gevonden tussen de frequentie waarmee iemand porno kijkt en het al dan niet aanwezig zijn van een voorspel, de beoordeling van de duur van een voorspel, het al dan niet altijd klaarkomen, het faken van een orgasme, pijn bij het vrijen en de mate van tevredenheid over het seksleven. Alleen voor vrouwen geldt dat ze vaker wel eens een orgasme faken, wanneer ze vaker naar porno kijken.

Tabel 6 laat zien dat er wel verbanden zijn tussen het bekende pornogebruik van de partner en de kwaliteit van seksuele interacties. Mannen die denken dat hun partner porno kijkt geven vaker aan dat zij altijd een orgasme krijgen (68% tegenover 57%) en dat ze tevreden zijn met hun seksleven (80% tegenover 68%), dan mannen die denken dat de partner geen porno kijkt of die dit niet weten. Vrouwen die denken dat hun partner porno kijkt geven daarentegen vaker aan dat zij het voorspel te kort vinden (32% tegenover 19%)

en dat zij wel eens pijn ervaren bij het vrijen (67% tegenover 51%), dan vrouwen die denken dat de partner geen porno kijkt of die dit niet weten.

Via de media werden vanuit de hulpverleningspraktijk vermoedens geuit voor een verband tussen pornogebruik en pijn bij het vrijen. Dit werd verklaard vanuit de link tussen de duur van het voorspel: wanneer pornotypisch gedrag wordt gekopieerd, wordt het voorspel korter, waardoor vrouwen onvoldoende vochtig zijn bij penetratie, en er dus pijn optreedt. Dit vermoeden is getoetst en werd niet bevestigd vanuit onze data. Wanneer de samenhangen van pijn bij vrijen met pornoconsumptie en de tijdsduur van het voorspel tegelijk worden gezien, valt niet het verband tussen pornogebruik en pijn weg, maar tussen de duur van het voorspel en pijn. Het lijkt er dus op dat bekend pornogebruik van de partner zowel samenhangt met lengte van het voorspel en met pijn bij het vrijen, maar dat dit niets met elkaar te maken heeft, zoals hieronder geïllustreerd in Figuur 2.

Ten slotte is nagegaan of er verbanden bestaan tussen pornogebruik enerzijds en grenzen aangeven, druk uitoefenen en verleiden anderzijds. In Tabel 7 zijn de

Tabel 5. Verband tussen pornogebruik en kwaliteit van de seks (Pearson's r)

	Mannen	Vrouwen
geen voorspel	.07	.02
voorspel te kort	-.03	.03
altijd orgasme	-.03	.01
orgasme faken	.07	.12 **
wel eens pijn	.04	.01
tevreden	-.07	-.01
n	639	605

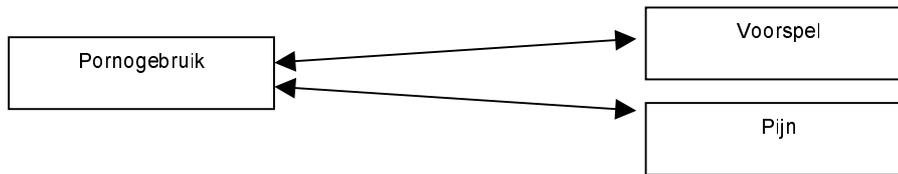
** $p < .01$

Tabel 6: Verschillen in kwaliteit van de seks naar bekend pornogebruik van de partner (%)

	Mannen partner geen porno	partner wel porno	χ^2	Vrouwen partner geen porno	partner wel porno	χ^2
geen voorspel	6	5	.000	7	6	.001
voorspel te kort	27	18	3.000	19	32	6.954 **
altijd orgasme	57	68	5.188 *	76	83	2.610
orgasme faken	8	6	.444	29	34	1.093
wel eens pijn	36	37	.014	51	67	9.700 **
tevreden	68	80	3.000 *	80	74	6.954
	315	134		180	229	

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

Figuur 2. Model van de mogelijke samenhang tussen pornogebruik, kwaliteit van voorspel en het ervaren van pijn bij seks.

resultaten hiervan te zien. Voor zowel mannen als vrouwen werden geen verbanden gevonden met het aan kunnen geven van grenzen, maar wel met verleiden en dwingen. Mannen en vrouwen die vaker porno kijken zeggen vaker dat ze de partner verleiden of onder druk zet om dingen te doen op seksueel gebied die ze zelf prettig vinden.

Discussie

De maatschappelijke zorgen rondom pornogebruik die aan het begin van dit artikel werden beschreven, kunnen op basis van de resultaten van dit artikel niet geheel worden weggenomen. Over het algemeen vinden mannen pornotypisch gedrag (pijpen, anale seks, klaarkomen in het gezicht) aantrekkelijker dan vrouwen. Mannen en vrouwen die vaker porno kijken, vinden deze pornotypische vormen van seks aantrekkelijker, en brengen dit gedrag ook vaker in de praktijk. Eigen pornogebruik hangt nauwelijks samen met orgasmiciteit, pijn of satisfactie, maar pornogebruik van de partner (indien bekend) wel. Bekend pornogebruik van de partner lijkt voor mannen positief uit te pakken (ze komen vaker altijd klaar en zijn meer tevreden over het seksleven) en voor vrouwen negatief (ze geven vaker aan het voorspel te kort te vinden en hebben vaker pijn bij het vrijen). Daarnaast is het zo dat porno-gebruikers vaker aangeven de partner te verleiden of te dwingen tot bepaald seksueel gedrag, dan mannen en vrouwen die geen porno kijken.

Bij deze bevindingen zijn wel verschillende kanttekeningen te plaatsen. De steekproef van dit onderzoek is niet representatief voor de Nederlandse bevolking. De werving verliep via een website van de IKON en was gekoppeld aan een programma over de seksuele moraal van Nederland. Ongetwijfeld heeft dit de steekproef gekleurd. In elk geval is duidelijk dat de

respondenten relatief hoog opgeleid zijn. Mogelijk komen er andere verbanden naar voren als er meer lager opgeleide mensen deelnemen. Daarnaast is het jammer dat er nauwelijks jongeren in de steekproef zitten, terwijl het vooral de jongeren zijn waarop de zorgen zich richtten. Zij groeien immers op met internet, de grootste bron van pornoconsumptie (De Graaf et al, 2005). De zorg is dat de beeldvorming rond seksualiteit voor jongeren sterker bepaald wordt door pornogebruik dan voor volwassenen, omdat jongeren vaak nog een referentiekader missen (ervaringen met ‘echte’ seks) om de beelden op waarde te kunnen schatten.

Daarnaast is in dit artikel slechts gekeken naar de mate waarin mannen en vrouwen naar porno kijken en bijvoorbeeld niet naar de aard (het genre) van de gebruikte porno (soft, hard, agressief of parafiel) of de mate waarin sprake is van compulsief gedrag. Dit doet geen recht aan de grote verscheidenheid aan porno en pornogebruik. Het is goed mogelijk dat de aard van de gebruikte porno een rol speelt in de gepresenteerde bevindingen. Dit zou in toekomstige analyses moeten worden bekeken.

Ten slotte is een belangrijke beperking van dit onderzoek het cross-sectionele design. De richting van de verbanden die in dit artikel zijn beschreven zijn daarom niet duidelijk: het is mogelijk dat mensen pornotypisch gedrag leuker gaan vinden door er vaker naar te kijken, maar het is ook goed mogelijk dat mensen die pijpen, anale seks en klaarkomen in het gezicht opwindend vinden, meer geneigd zijn om dit in pornografische beelden op te zoeken. Inmiddels is men het er wel over eens dat de eenzijdige modellen uit de sociale leertheorie of cultivatietheorie te beperkt zijn. Circulaire modellen zoals het Media Practice Model van Steele (1999) zijn in opkomst. Porno wordt over

Tabel 7. Verband tussen pornogebruik en grensoverschrijding (Pearson's *r*)

	Mannen	Vrouwen
grenzen stellen	.02	.06
verleiden	.20 ***	.13 **
dwingen	.14 ***	.17 ***
n	639	605

het algemeen actief opgezocht en de relatie met seksuele voor- en afkeuren is dan ook ontegenzeggelijk bidirectioneel. Als bepaalde beelden makkelijk in iemands gedachten geïncorporeerd worden, heeft hij of zij meestal al een predispositie of neiging tot zulke gedachten (Bensimon, 1997).

Dit onderzoek kan dan ook geen uitsluitel geven over gevolgen van pornoconsumptie voor seksuele gezondheid. Willen we hier iets over kunnen zeggen, dan is een onderzoek met een experimenteel of longitudinaal design gewenst. Het verdient de voorkeur om deze studie (ook) uit te voeren onder jongeren, omdat de grootste maatschappelijke zorg zich op deze leeftijdsgroep concentreert. Een experimentele studie waarin jongeren random worden verdeeld over groepen die wel en niet worden blootgesteld aan pornografische beelden is ethisch echter niet haalbaar. Een longitudinale studie, waarbij jongeren vanaf ongeveer 10 jaar tot 18 jaar worden gevolgd, verdient dan ook aanbeveling. Pas dan zullen we kunnen zeggen of de maatschappelijke zorgen rond jongeren en pornogebruik terecht zijn.

Literatuurlijst

- Albright, J.M. (2008). Sex in America Online: An exploration of sex, marital status, and sexual identity in Internet sex seeking and its impacts. *Journal of Sex Research*, 45, 175-186.
- American Psychological Association, Task Force on the Sexualization of Girls (2007). *Report of the APA Task Force on the Sexualization of Girls*. Washington, DC: American Psychological Association. www.apa.org/pi/wpo/sexualization.html
- Bakker, F., & Vanwesenbeeck, I. (Red.) (2006). *Seksuele gezondheid in Nederland 2006*. Delft: Eburon.
- Bandura, A. (1978). Social learning theory of aggression. *Journal of Communication*, 28, 19-29.
- Bensimon, P. (1997). Characteristics of handguns and personality traits in murderers. *International Criminal Police Review*, 462-263, 59-69. In P. Bensimon (2007). The role of pornography in sexual offending. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 14, 95-117.
- CBS (2009). Statline: Bevolking; herkomstgroepering, generatie, geslacht en leeftijd, 1 januari. <http://statline.cbs.nl>
- De Graaf, H., Meijer, S., Poelman, J., & Vanwesenbeeck, I. (2005). *Seks onder je 25e. Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2005*. Delft: Eburon.
- De Graaf, H., Nikken, P., Felten, H., Janssens, K., & Berlo, W., Van. (2008). *Seksualisering: Reden tot zorg? Een verkennend onderzoek onder jongeren*. Rutgers Nisso Groep/Nederlands Jeugdinstituut/MOVISIE.
- Forsberg, M (2006). Ungdomar ock sexualitet- en forskningsöversikt ar 2005 (Adolescent sexuality in Sweden. A research review 2005). *Statens Foklhälsinstitut*.
- Gerbner, G., Gross, L., Morgan, M., Signorielli, N., & Shanahan, J. (2002). Growing up with television: Cultivation processes. In J. Bryant & D. Zillmann (Eds.). *Media effects: Advances in theory and research*, pp. 17-41. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Gunter, B. (2002). *Media sex: What are the issues?* Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Hendrick, C., & Hendrick, S. (1986). A theory and method of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 392-402.
- Lewin, B., Fugl-Meyer, K., Helmius, G., Lalos, A., & Mansson, S-A. (1998). Sex I Sverige. Om Sexuallivet I Sverige 1996 (Sex in Sweden. On Sexual life in Sweden 1996). *Stockholm: Folkhälsoinstitutet 1998*, 11.
- Loftus, D. (2002). Watching sex: How men really respond to pornography. *New York: Thunder's mouth Press*.
- Malamuth, N.M., Addison, T., & Koss, M. (2000). Pornography and sexual aggression: Are there reliable effects and can we understand them? *Annual Review of Sex Research*, 11, 26-68.
- Peter, J., & Valkenburg, P.M. (2006). Adolescents exposure to sexually explicit online material and recreational attitudes toward sex. *Journal of Communications*, 56, 693-660.
- Steele, J.R. (1999). Teenage sexuality and media practice: Factoring in the influences of family, friends, and school. *Journal of Sex Research*, 36, 331-341.
- Vanwesenbeeck, I., Bekker, M., & van Lenning, A. (1999). Vrouwen en mannen in heteroseksuele interactie: Een onderzoek onder Nederlandse studenten. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 23, 8-16.

Summary

Pornography self-exposure: Associations with desires and behavior

Pornographic movies, in general, show oral sex (mostly blow jobs), intercourse, anal sex and ejaculation in the women's face. Little time is spend on foreplay, kissing and caress. If these type of behaviours are copied in heterosexual interactions, it can be disadvantageous, especially for the women. To test if these concerns are legitimate, 702 males and 652 females (aged 15-89) completed an online questionnaire about porn consumption, (preferences for) types of sexual behavior, sexual coercion and sexual problems. Correlations were found between porn consumption and 'porntypical' sexual behaviour (blowjobs, anal sex, ejaculation in the face), for both men and women. These associations can be fully ascribed to the correlation between porn consumption and a positive attitude towards these types of behavior. Orgasm, sexual pain and sexual coercion are not linked with own porn consumption, but women with porn consuming partners indicate relatively often that they find foreplay too short and experience sexual pain. Further research amongst a sample of young people using a longitudinal or experimental design is desirable.